

Wiesław Babik
w.babik@uj.edu.pl
Marta Sikorska
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

Blogi naukowe narzędziem upowszechniania informacji i wiedzy

Komunikacja naukowa, w tym metody upowszechniania informacji i wiedzy w społeczeństwie, ulegają znacznym zmianom wraz z powstaniem i upowszechnieniem się Internetu. Tradycyjny model komunikacji naukowej, który opierał się na publikacji nowych badań, analiz, teorii w czasopismach i książkach naukowych jest uzupełniany przez narzędzia umożliwiające samopublikowanie – należą do nich również blogi. Nowy trend w upowszechnianiu informacji i wiedzy rozwija się dynamicznie w krajach rozwiniętych za pomocą takich modeli, jak Open Access czy Open Science [Bendyk, 2009].

Opracowanie sygnalizuje możliwość szerszego wykorzystania omawianego narzędzia w polskiej blogosferze naukowej, przede wszystkim do upowszechniania informacji i wiedzy w społeczeństwie [Sikorska, 2013].

1. Blogosfera naukowa

Blogi naukowe są specyficzną odmianą blogów specjalistycznych, fachowych. Skupiają się na jednej lub kilku dziedzinach, a jednym z ich głównych celów jest poszerzanie wiedzy i czasami również umiejętności ich czytelników. Jak podkreśla wielu badaczy blogosfery cechą charakterystyczną blogów jest fakt, że posiadają one osobisty charakter i są pisane w pierwszej osobie [Rettberg Walker, 2012]. Niektórzy z nich doszukują się z tego względu szeregu podobieństw do takich gatunków literackich, jak pamiętnik czy dziennik [Więckiewicz, 2012]. Blogi naukowe to dzienniki internetowe, które są prowadzone przez naukowców, kadrę akademicką, osoby należące do specjalistów z danego obszaru nauki czy wiedzy. Treści umieszczane na tego rodzaju stronach internetowych zazwyczaj związane są z aktualnymi obszarami zainteresowań ich autorów i najczęściej obejmują opisy postawionych przez nich hipotez badawczych, najnowszych osiągnięć, publikacji, czy też ich wstępnych zarysów [Krakowska, 2008].

Emanuel Kulczycki [Kulczycki, 2012] zwraca uwagę na to, że blogosfera naukowa tworzona jest nie tylko przez blogi prowadzone przez naukowców. Podmioty, które należą również do tworzących ją elementów to:

- blogi o nauce, które podejmują tematy związane z najnowszymi osiągnięciami naukowymi, wynikami badań i bardzo często mają więcej niż jednego autora,
- blogi uczelniane, czyli blogi, których właścicielem jest jednostka uczelniana, która informuje o osiągnięciach badań swoich uczonych,
- agregatory wpisów i blogów naukowych – jest to rodzaj narzędzia, strony internetowej, której celem jest stworzenie w jednym miejscu listy blogów i wpisów o charakterze naukowym,

- serwisy blogów naukowych – to platformy w ramach, których funkcjonują blogi o charakterze naukowym,
- mikroblogi naukowe – to specyficzna forma bloga, która umożliwia zamieszczanie jedynie krótkich postów tekstowych, publikowanie pojedynczych zdjęć lub filmów.

Podział ten pokazuje, że twórcami blogów należących do blogosfery naukowej są nie tylko pojedynczy naukowcy, ale również osoby zainteresowane nauką, instytucje uczelniane, osoby zajmujące się wdrażaniem danej dziedziny wiedzy do praktyki. Autorzy dzienników internetowych traktujących o nauce nazywani są blogerami naukowymi [Cieśliński, 2006]. Jednak część właścicieli tego rodzaju stron internetowych podkreśla, że nie czują się blogerami i wymieniają szereg różnic pomiędzy typowym tworzeniem i publikowaniem postów a ich działalnością. Podkreślany jest m.in. fakt, że stworzenie postu na bloga wymaga od nich znacznie większego nakładu czasu i większej dokładności [Doucet, 2012]. Są oni raczej osobami, które respektują ten rodzaj komunikacji dwustronnej i chcą promować własne osiągnięcia naukowe w nowy, bardziej nowoczesny sposób [Kulczycki, 2012]. Początki prowadzenia blogów naukowych związane są zazwyczaj z osobami, które profesjonalnie zajmowały się tworzeniem stron internetowych.

Podobnie, jak w wypadku pozostałych dzienników internetowych, blogi o charakterze naukowym tworzą swego rodzaju sieć łączącą je między sobą, m.in. za pomocą linków i komentarzy, tworząc wokół nich społeczność czytelników. W polskim piśmiennictwie taki stan rzeczy nazywany jest *blogosferą naukową* (ang. scientific blogosphere), natomiast w literaturze anglojęzycznej znacznie częściej występuje nazwa *blogosfera akademicka* (ang. academic blogosphere) [Kulczycki, 2012].

Ze względu na to, że polska blogosfera naukowa jest stosunkowo młodym obszarem Internetu, pojawiło się dopiero kilka artykułów naukowych, które ją omawiają. Większość z nich jest jedynie formą zaprezentowania swojej opinii na temat możliwości rozwoju tego rodzaju publikacji i opiera się na obserwacji niewielkiej liczby blogów. Przykładem artykułów tego typu jest publikacja Sabiny Cisek pt. *Weblogi (blogi) – nowe narzędzia komunikacji w nauce* [Cisek, 2008, s. 170-178], który jest jednym z pierwszych naukowych tekstów sygnalizujących ten problem badawczy. Kilka lat późniejszy i obszerniejszy tekst o tej tematyce stworzony został przez Emanuela Kulczyckiego, który w publikacji *Blogi naukowe i serwisy naukowe. Publiczna w kulturze konwergencji* [Kulczycki, 2012] próbuje zarysować obraz polskiej blogosfery od strony osoby, która ją tworzy – blogera.

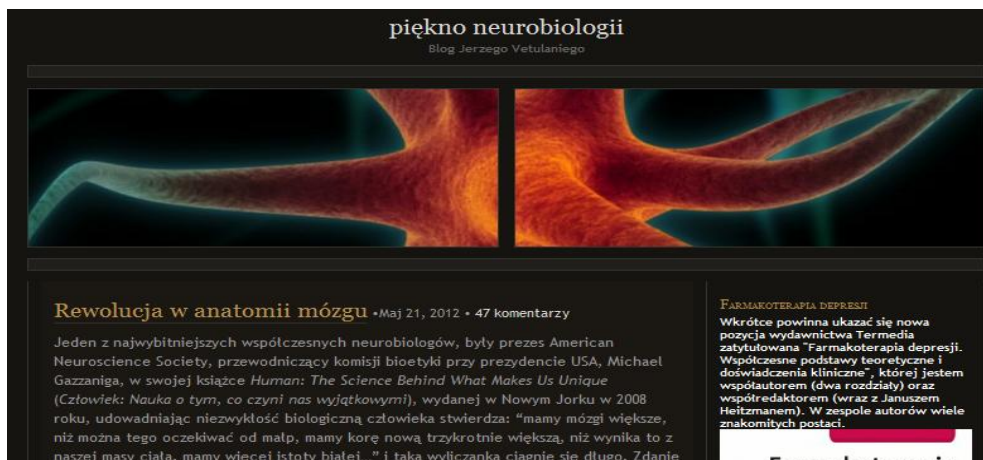
W Polsce do tej pory nie przeprowadzono kompleksowych badań polskiej blogosfery. Fakt ten może wynikać ze stosunkowo małego zainteresowania naukowców tego typu działalnością. Jeden z obserwatorów komunikacji naukowej w nowych mediach twierdzi nawet, że: *Trudno mówić o polskiej blogosferze. To, że istnieją blogi o takim charakterze, nie oznacza jeszcze automatycznie istnienia blogosfery – pewnej sieci powiązań i relacji między poszczególnymi blogami, której narzędziami są linki i komentarze* [Wilkowski, 2010]. W ostatnim czasie zauważamy jednak znów wzrost zainteresowania tą tematyką i tworzenie coraz większej liczby blogów o charakterze naukowym.

Bogosferę naukową tworzą przede wszystkim blogi naukowców, serwisy o nauce, blogi uczelniane i agregatory wpisów.

Blogi naukowców

Blogi naukowców są najczęściej spotykanym podmiotem tworzącym blogosferę naukową. Są to zazwyczaj dzienniki internetowe prowadzone w celu zwiększenia popularności danej dziedziny wiedzy, a także ze względu na ogólną dostępność i potencjalne szerokie grono czytelników, na przykład twórca bloga *Piękno neurobiologii* (rys. 1) Jerzy Adam Vetulani aktualnie zatrudniony w Instytucie Farmakologii PAN w Krakowie [Vetulani, 2012].

Posty, które pojawiają się na tej stronie dotyczą głównie funkcjonowania mózgu i różnych z tym związanych ciekawostek. Artykuły publikowane na blogu są pisane zazwyczaj językiem popularnonaukowym i posiadają jedynie niewielką ilość przypisów do innych źródeł naukowych.

Rys. 1. Strona internetowa *Piękno neurobiologii*
Źródło: <http://vetulani.wordpress.com/>

Autor w tym dzienniku internetowym nie porusza tematów związanych z badaniami, które właśnie prowadzi, nie stawia hipotez badawczych nad potwierdzeniem, których pracuje. Jak podkreśla w jednym z wywiadów, blog miał być dla niego możliwością publikacji przygotowanych wcześniej tekstów do ogólnodostępnego tygodnika opinii *Wprost*. Po likwidacji prowadzonej przez niego rubryki naukowej postanowił znaleźć alternatywę w samopublikowaniu materiałów w Internecie [Vetulani, 2012]. Rezygnacja z języka stricte naukowego niewątpliwie przyczyniła się do zwiększenia potencjalnej liczby czytelników. Według statystyk podanych przez autora stałych czytelników subskrybujących jego blog na Facebooku jest około dwóch tysięcy. Dodatkowym plusem wymienianym przez Jerzego Vetulaniego jest większe zainteresowanie mediów jego uczelnianą działalnością: *Od czasu założenia bloga częściej jestem proszony o wywiady i komentarze w prasie. Teraz mogą też być postrzegany jako bardziej aktualny z nowinkami technicznymi* [Vetulani, 2012].

Blogi – serwisy o nauce

Blogi o nauce zazwyczaj mają rozbudowaną formę i posiadają więcej niż jednego autora, a w związku z tym bardziej przypominają rozbudowany serwis internetowy, niż tradycyjny dziennik internetowy. Twórcami tekstów są co prawda użytkownicy Internetu, ale ich teksty są redagowane przez profesjonalistów. Cechą charakterystyczną tego elementu blogosfery naukowej jest wielodzielność publikowanych materiałów. Dobry przykład stanowi *Badania.net*, platforma na której publikowane są posty na temat najnowszych doniesień naukowych takich dziedzin, jak psychologia, medycyna, zdrowie, chemia, biologia, neurobiologia, a także najnowsze technologie (rys. 2).

Rys. 2. Strona główna serwisu – bloga o nauce *Badania.net*
Źródło: <http://badania.net/>

Są to materiały o charakterze wtórnym – streszczenia głównie zagranicznych artykułów, omówione w sposób przystępny dla zwykłego czytelnika. Autorzy tekstów to zarówno tworzący platformę redaktorzy, jak i anonimowi użytkownicy Internetu, którzy jeżeli umieszczają swoje teksty regularnie, mogą zostać nazwani blogerami.

Celem *Badania.net* jest zaprezentowanie najnowszych osiągnięć naukowych w taki sposób, aby były one zrozumiałe dla osób niezwiązanych profesjonalnie z daną dziedziną wiedzy. Grupa docelowa nie jest jasno określona, ale redaktorzy serwisu podkreślają, że najwięcej czytelników jest w wieku 18-25 lat [*Badania.net*, 2012].

Blogi uczelniane

Dzienniki internetowe prowadzone przez ośrodki akademickie i uczelnie wyższe są wciąż rzadkością. Głównym ich celem jest promowanie działań uczelni. Nie skupiają się one jednak tylko i wyłącznie na aspekcie naukowym, lecz podejmują się opisanie na przykład ciekawych akcji studenckich.

Przykładem może być *Oficjalny blog Uniwersytetu Łódzkiego* prowadzony przez *Centrum Promocji UŁ* (rys. 3) funkcjonujący od 2009 roku, na którym od tego czasu pojawiają się regularnie wpisy, zazwyczaj raz lub dwa razy w tygodniu.

czwartek, 21 czerwca 2012

W akcji "Za kwiaty dziękujemy" zebraliśmy prawie 27 000 zł!

Dzięki naszej wspólnej akcji, którą rozpoczęliśmy na naszej Uczelni dwa lata temu, w okresie od stycznia 2010 roku do czerwca 2012 roku, udało nam się zebrać 26 674.99 zł i przekazać Fundacji Krwinka. Dzięki tym środkom zostaną zorganizowane specjalne obozy dla dzieci, które niedawno przeszły przeszczep szpiku. Celem obozu jest przywrócenie dzieciom radości życia i intensywna rehabilitacja oraz zakup leków. Akcja "Za kwiaty dziękujemy" polega na tym, że studenci podczas obron prac licencjackich i magisterskich, zamiast bukietów, kupują specjalne kartki pocztowe, których projekty wykonali podopieczni Fundacji KRWINKA i Fundacji HAPPY KIDS. Wpływy ze sprzedaży pocztówek są w całości przeznaczane na cele charytatywne, wspierając działania obu Fundacji. Kartki można kupić od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-16.00 w Centrum Promocji Uł przy ul. Lindleya 8. Szczegółowe informacje o akcji znajdują się na stronie: www.uni.lodz.pl/promocja/zkd Działajmy dalej!

O mnie

 [UNIWERSYTET ŁÓDZKI](#)

ŁÓDŹ, ŁÓDZKIE, POLAND

Oficjalny blog Uniwersytetu
Łódzkiego

[Wyświetl mój pełny profil](#)

Archiwum

▼ 2012 (47)

▼ czerwiec (3)

Rys. 3. Strona główna oficjalnego bloga Uniwersytetu Łódzkiego

Źródło: <http://unilodz.blogspot.com/>

Materiały publikowane w formie niedługich postów skupiają się tematycznie wokół opisywania rekreacyjnej działalności uczelni, np. teksty o Juwenaliach, Dniach Gospodarki, Dniach Japonii. Ich głównym zadaniem jest pokazanie uczelni jako miejsca nie tylko dostarczającego wiedzę, ale również oferującego możliwość ciekawej organizacji czasu wolnego. Dziennik internetowy łódzkiej uczelni chce zdobyć zainteresowanie kandydatów na studia, opisuje w swoich materiałach również ciekawe oferty dla przyszłych studentów, na przykład informacje o stypendiach dla olimpijczyków z różnych dziedzin wiedzy.

Agregatory wpisów i blogów naukowych

Agregator wpisów to rodzaj platformy, której zadaniem jest gromadzenie w jednym miejscu linków do poszczególnych postów, a także dzienników internetowych. Głównym celem tego narzędzia jest ułatwienie zainteresowanym użytkownikom Internetu regularnego „śledzenia” publikacji kilku blogów naukowych bez konieczności wchodzenia do każdego osobno. Dodatkowo agregator może być pomocny, gdy nie interesuje nas cała dziedzina, lecz tylko niektóre jej aspekty. Agregatorem blogów, który powstał w 2012 roku jest bloginaukowe.org (rys. 4).

Rys. 4. Agregator blogów i postów *bloginaukowe.org*
 Źródło: <http://bloginaukowe2.blogspot.com/p/informacje.html>

Inspiracją do jego utworzenia był fakt, że istniejące na rynku narzędzia o podobnych funkcjach (np. *ResearchBlogging.org*) nie obejmowały swoim zasięgiem polskiej blogosfery naukowej. Cechą wyróżniającą jest to, że zawiera on wyłącznie blogi polskojęzyczne. W jego ramach dzienniki internetowe zostały podzielone według kategorii tematycznych na: *astronomię i meteorologię, archeologię i historię, biologię i medycynę, neuronaukę i psychologię*, a także ogólną kategorię *sprawy nauki*. Na liście blogów naukowych aktualnie [stan na 15 maja 2013] znajduje się 111 pozycji [*Bloginaukowe.org*, 2013].

Pozostałe elementy tworzące blogosferę naukową

Serwisy blogów naukowych to specjalne platformy, które gromadzą różne podmioty należące do blogosfery naukowej w jednym miejscu [Kulczycki, 2012], często w jednej domenie. W polskojęzycznym Internecie nie powstał jeszcze serwis tego rodzaju, który skupiałby publikacje tylko o charakterze naukowym. Serwisem ogólnotematycznym, na którym znajdują się pod jedną marką oddzielne blogi jest *Polityka.pl*. Stanowi on jednak jedynie peryferyjną część tej strony internetowej.

Kolejnym elementem blogosfery naukowej są tzw. mikroblogi o tematyce naukowej. Podstawowym, najpopularniejszym serwisem, który umożliwia tworzenie i publikowanie krótkich tekstów jest *Twitter*. Podobnie, jak w wypadku serwisów naukowych tego rodzaju działalność nie posiada znaczącego wpływu na obraz polskiej blogosfery naukowej, a blogerzy raczej nie decydują się na taką formę działalności.

2. Polska blogosfera naukowa – badania

W polskim społeczeństwie, coraz częściej odczuwa się chęć zdobywania nowych informacji i wiedzy o osiągnięciach współczesnej nauki za pomocą Internetu. Sposobem na tego typu komunikację naukową mogą być narzędzia *social media*, do których należą blogi.

Blog naukowy jest narzędziem, które posiada cechy, które pozwalają na optymalizację procesu upowszechniania informacji i wiedzy, zarówno w środowisku naukowców, jak i w całym społeczeństwie. Marta Sikorska sprawdziła, czy ten potencjał jest

wykorzystywany w polskiej blogosferze akademickiej. Ponadto próbowała scharakteryzować strukturę tego środowiska internetowego i charakterystyczne dla niego elementy.

W celu zbadania stanu polskiej blogosfery naukowej i określenia miejsca, które zajmuje ona w modelu upowszechniania informacji i wiedzy przeprowadziła badania pilotażowe wykorzystując kwestionariusz oceny zaczerpnięty z artykułu S. Klejberga zaadaptowany do polskich warunków [Klejberg, 2009]. Kwestionariusz ten opiera się na modelu idealnego bloga naukowego, z którym porównywane są te istniejące realnie.

Badaniom i analizie zostały poddane dzienniki internetowe dotyczące nauki. Autorka przyjęła, że jej ocena obejmować będzie blogi naukowe od momentu ich założenia, do końca marca 2013 roku, kiedy to przystąpiono do opracowywania wyników. Za pomocą kwestionariusza oceny przebadanych zostało 126 blogów naukowych różnych typów.

Wyniki badań miały dać odpowiedź na postawione w pracy główne pytanie, czy blog naukowy jest formą, która sprawdza się jako narzędzie upowszechniające informacje i wiedzę, a tym samym czy jest on tworzony z myślą o użytkownikach Internetu, którzy w profesjonalnej działalności nie są związani z nauką.

Postawiono następujące pytania badawcze:

- czy badane blogi naukowe mają indywidualne cechy?
- czy autorzy blogów są anonimowi?
- jakie są główne cele tworzenia blogów naukowych?
- czy badane blogi naukowe są „żywym” tworem?
- czy twórcy blogów naukowych aktywizują użytkowników swoich blogów?

Przeprowadzone badania pokazały, że polska blogosfera naukowa w tym momencie koncentruje się na tematach, które zainteresują „branżowych” czytelników. Większość blogerów co prawda deklaruje, że motywacją, która towarzyszyła im przy tworzeniu dziennika internetowego było komunikowanie się z masowym odbiorcą Internetu, ale tworzone przez nich teksty dotyczą głównie opisu konferencji naukowych, są głosem w dyskusji nad skomplikowanymi zagadnieniami naukowymi z innymi naukowcami, opisują krytycznie stan nauki polskiej. Nie można powiedzieć, że wykorzystanie blogów naukowych jako narzędzia, które upowszechnia informacje i wiedzę w społeczeństwie nie jest widoczne na tle polskiej blogosfery, ponieważ w świetle przeprowadzonej oceny, jest to druga w kolejności najliczniej reprezentowana funkcja tych elementów social media.

W polskiej blogosferze zauważono również pewną sprzeczność, którą ujawniła przeprowadzona analiza wyników badań. Blogerzy pomimo, iż w znacznej większości deklarują, że ich posty skierowane są do użytkownika masowego, swoje teksty tworzą na tematy, które interesują przeważnie tylko osoby profesjonalnie związane z daną dziedziną nauki. Taka sytuacja może wynikać z niedostatecznej świadomości autorów tekstów, w jaki sposób dokonać przekładu języka nauki na język popularnonaukowy zrozumiały dla osób niezwiązanych z działalnością naukową.

Badanie ukazało również, że typowy twórca tego typu dzienników nie pozostaje osobą anonimową, a swoje publikacje podpisuje imieniem i nazwiskiem. Tego rodzaju postawa z pewnością wpływa na uwiarygodnienie publikowanych informacji, które jest potęgowane jeszcze przez fakt, że bloger najczęściej ujawniał poziom swojego

wykształcenia. Polscy blogerzy naukowci to w dużej mierze osoby, które posiadają tytuł naukowy lub są w trakcie jego zdobywania.

Blogerzy stosują kilka typów działań o charakterze marketingowym, który ujawniają już od momentu zakładania dziennika internetowego – przy tworzeniu jego nazwy. Czynnikiem, który dodatkowo zwiększa liczbę czytelników może być fakt, że większość blogerów często aktualizuje treści i angażuje użytkowników poprzez możliwość komentowania i inicjując dyskusje, albo odpowiadając na ich komentarze. Kolejnym tego typu elementem jest blogroll, który poprzez tworzenie sieci powiązań z innymi elementami blogosfery sprawia, że autorzy dzienników wyrażają również chęć nawiązania do takiej sieci.

Wyniki badań za pomocą kwestionariusza oceny bloga naukowego ukazały, że może być on postrzegany jako narzędzie upowszechniające informacje i wiedzę. Nie jest to jednak najliczniej reprezentowana funkcja tego fragmentu blogosfery. Zauważono, że blogerzy coraz częściej dostrzegają konieczność przedstawiania treści w sposób prostszy, który nie byłby skierowany tylko i wyłącznie do osób bezpośrednio związanych z daną dziedziną nauki.

Przeprowadzone badania pokazały, że blogi naukowe już w tym momencie są ważnym narzędziem upowszechniania informacji i wiedzy. Aktualnie widać coraz większą intensyfikację przepływu informacji i wiedzy pomiędzy środowiskiem naukowców a społeczeństwem. Nie oznacza to jednak, że są one w stanie zrealizować wszystkie cele związane z popularyzacją osiągnięć współczesnej nauki. Najważniejszą przeszkodą jest fakt, że dzienniki o charakterze naukowym w dużej mierze docierają do tej części użytkowników Sieci, którzy informacji poszukują. Nie jest to oczywiście regułą, a w obszarze polskiej blogosfery możemy zaobserwować blogerów, którzy chcąc dotrzeć do większej liczby czytelników promują swoje teksty na serwisach społecznościowych – np. blog *Czas Gentelmanów*. Problemem, który ujawnił się w wyniku badań był również brak konsekwencji twórców w procesach tworzenia swoich publikacji. Nawet jeśli zakładali oni, że treści które tworzą są przeznaczone dla masowego użytkownika Internetu, to nie zawsze dostosowywali oni do niego język i tematykę swojego dziennika. Dodatkowo blogi o tematyce naukowej stanowią stosunkowo niski procent całej blogosfery, co oczywiście przekłada się również na zasięg czytelniczy.

Warto pamiętać, że ten rodzaj narzędzia social media daje dotąd niespotykane możliwości i w przyszłości może przyczynić się do całkowitego przeobrażenia modelu komunikacji naukowej. Zmiany te mogą dokonać się zarówno w wąskim rozumieniu tego zagadnienia (komunikacja pomiędzy naukowcami), a także w szerokim (komunikacja naukowców – propagatorów nauki ze społeczeństwem). Najważniejszą zmianą jest skrócenie czasu od momentu stworzenia do momentu opublikowania danego tekstu, co zostało potwierdzone w badaniu częstą aktualizacją treści pojawiających się na blogach. Dodatkowo bardzo ważnym aspektem naukowych dzienników internetowych jest znaczne ułatwienie dialogu pomiędzy autorem i czytelnikiem. Jak pokazały badania obszar ten nie jest jeszcze dostatecznie zagospodarowany, jednak już obecnie możemy mówić o jego pozytywnym oddziaływaniu.

Polska blogosfera naukowa jest dopiero na początku swojego rozwoju. Jednak już w tym momencie możemy mówić o jej dużym znaczeniu w kształtowaniu nowego modelu

upowszechniania informacji i wiedzy. Oczywiście ze względu na ograniczenia nie osiągnie ona poziomu w ramach, którego będzie można ją nazwać najważniejszym elementem tego zagadnienia. Z pewnością w przyszłości stanie się ona bardzo ważnym elementem wspomagającym inne sposoby upowszechniania informacji i wiedzy.

Literatura

Badania.net. O nas. <http://badania.net/o-nas/> [dostęp 12.06.2012]

Bendyk E.: *Wiedza dla wszystkich. Przewodnik po otwartej nauce* (2009). <http://otwartanauka.pl/przewodnik-po-otwartej-nauce/1-wiedza-dla-wszystkich/> [dostęp 22.06.2012]

Bloginaukowe.org. Agregator Polskich Blogów Naukowych. <http://bloginaukowe2.blogspot.com/p/informacje.html> [dostęp 05.05.2013]

Cieśliński P.: *Nauka trafia do blogów* (2006). <http://wyborcza.pl/1,75248,3727822.html> [dostęp 22.06.2012]

Cisek S.: *Weblogi (blogi) – nowe narzędzie komunikacji w nauce.* [W:] *Zarządzanie informacją w nauce.* Red. D. Pietruch-Reizes. Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008

Doucet A.: *A Scholary reflections on bloggings: once a tortoise, newer a hare.* *The Chronicle of Higher Education.* <http://chronicle.com/article/article-content/130191/> [dostęp 22.06.2012]

Klejberg S.: *Blogs as Interface between Several Worlds: A case study of the Swedish Academic Blogosphere.* http://www.hb.se/404/?refurl=/bhs/ith/3-10/sk_eng.pdf [dostęp 04.05.2013]

Krakowska M.: *Nowe formy komunikacji społecznej.* Wydaw. UJ, Kraków 2008

Kulczycki E.: *Blogi i serwisy naukowe. Komunikacja naukowa w kulturze konwergencji.* http://amu.academia.edu/EmanuelKulczycki/Papers/1654221/Blogi_i_serwisy_naukowe_Komunikacja_naukowa_w_kulturze_konwergencji [dostęp 22.06.2012]

Rettberg Walker J.: *Blogowanie.* Wydaw. Naukowe PWN, Warszawa 2012

Sikorska M. A.: *Blogi naukowe jako narzędzie upowszechniania informacji i wiedzy.* Praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Wiesława Babika. Instytut INiB UJ, Kraków 2013

Oficjalny blog Uniwersytetu Łódzkiego. <http://unilodz.blogspot.com/> [dostęp 23.06.2012]

Vetulani J. A.: *Sylwetka blogera naukowego: Jerzy Vetulani.* http://ekulczycki.pl/teoria_komunikacji/sylwetka-blogera-naukowego-jerzy-vetulani/ [dostęp 22.06.2012]

Więckiewicz M.: *Blog w perspektywie genologii multimedialnej.* Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012

Wilkowski M.: *Warsztat: blogi naukowe dla opornych. Historia i media* (2010). <http://historiaimedia.org/2010/05/04/warsztat-blogi-naukowe-dla-opornych/> [dostęp 25.06.2012]